

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi u 2023. godini

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi jedinstven je umjetničko-edukativni program na državnoj razini koji su zajedno pokrenuli Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske i Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske kao dopunski program kurikulumu u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i Centrima za odgoj i obrazovanje. Program *Ruksak (pun) kulture* omogućuje dostupnost umjetnosti i kulture djeci i mladima, senzibilizira djecu i mlade za područje umjetnosti i kulture, a u hrvatskim ga školama i vrtićima provode stručnjaci (književnici, likovni i kazališni, glazbeni i plesni umjetnici). Namjera je programa da umjetnost i kultura budu jednako dostupne svoj djeci i mladima u Republici Hrvatskoj, a posebno onima koji žive u prometno slabije povezanim područjima.

Kroz sudjelovanje u umjetnosti djeca i mladi poboljšavaju svoje sposobnosti usmenog i pisanog izražavanja, razvijanja kritičkog mišljenja. Kroz kreativne procese stvaranja u umjetničkom području, djeca i mladi uče rješavati probleme, eksperimentirati i razmišljati lateralno. Također je važno napomenuti da umjetnost i kultura pomažu djeci i mladima da razvijaju vještine poput suradnje, timskog rada i empatije.

Prema istraživanjima, umjetničko obrazovanje, daje priliku za razvijanje različitih vještina pomoću kojih djeca i mladi mogu nastaviti napredovati i u drugim područjima, uključujući i temeljne akademske predmete. Današnja multikulturalna društva zahtijevaju proširene sposobnosti, vještina i kompetencija za uspješno uključivanje u okruženje koje se brzo razvija i u kojem je obrazovanje važno i za sadržaj i za kontekst. Zato obrazovanje o kulturi i kroz kulturu, uključujući baštinu, umjetnost i kreativnost, igra ključnu ulogu u osposobljavanju djece i mladih da se suoče s izazovima i da se razvija njihov potencijal.

Sudjelovanje u kulturno-umjetničkim programima ima nekoliko jasnih prednosti, a jedna od najistaknutijih je poticanje inovacija i izražavanja kod djece i mladih. Sudjelovanjem u kulturno-umjetničkim programima djecu i mlade potiče se da pronađu vlastite kreativne glasove te im se pruža mogućnost novog načina izoštavanje analitičkih sposobnosti i širenje kulturnih obzora.

Danas, kad je neosporna činjenica o poticanju i važnosti kulturne i umjetničke edukacije za cjeloviti razvoj djece i mladih, program *Ruksak (pun) kulture* pridonosi njihovu kulturnom osvješćivanju i izražavanju i čini umjetnost i kulturu dostupnom svoj djeci u Hrvatskoj. Programom *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* djeca i mladi u prometno slabo povezanim dijelovima Hrvatske dobili su priliku otkrivati umjetnost i kulturu, glazbu, baštinu, književnost, film, ples, kazalište.

Ruksak od 2013. do danas

Program Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi provodi se od 2013. godine. Provođenje Programa omogućeno je Sporazumom o suradnji u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*, koji su Ministarstvo kulture i medija i Ministarstvo znanosti i obrazovanja potpisali u studenom 2014. godine za razdoblje od 2015. do 2020. godine.

U 2021. godini potpisan je novi Sporazum o suradnji u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* kojim Ruksak postaje stalni program u odgojno-obrazovnim ustanovama. Program je kao primjer dobre prakse uključen u *Priručnik za kulturno i umjetničko obrazovanje*, koji je 2016. godine objavila Europska komisija, a 2018. godine prevelo i objavilo Ministarstvo kulture i medija (<https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/Flash/OMC-CulturalAwareness-Report-HR%20-%20WEB.PDF>).

Od travnja 2013. do prosinca 2023. godine gotovo 68.000 djece i mladih sudjelovalo je u Programu. *Ruksak (pun) kulture* donio je umjetničke programe u više od 260 gradova i općina koji pripadaju tzv. potpomognutim područjima, s niskim indeksom razvijenosti. U istom razdoblju, za djecu i mlade, izdvojeno je više od 2.200.000,00 eura. U razdoblju od 2013. do 2023. godine uz provedbu redovitog *Ruksaka (punog) kulture* pokrenuto je šest komplementarnih programa:

- 1. Otočki ruksak (pun) kulture**
- 2. Cjelogodišnji Ruksak (pun) kulture**
- 3. Ruksak (pun) kulture za mlade**
- 4. Ruksak (pun) kulture za hrvatsku djecu i mlade koji žive izvan granica RH**
- 5. Ruksak (pun) kulture za djecu tražitelje azila**
- 6. Ruksak (pun) kulture za djecu i mlade u područjima pogođenima potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji.**

U 2019. godini program *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* gostovao je u Subotici u Republici Srbiji, u vrtićima i školama u kojima se provodi program na hrvatskom jeziku. U prvom gostovanju Programa izvan granica Republike Hrvatske sudjelovalo je 439 djece i mladih i više od 20 odgojno-obrazovnih djelatnika. S obzirom na epidemiološku situaciju uzrokovanu virusom Covid-19, a s ciljem zaštite zdravlja djece i mladih i izvoditelja, u prošle dvije godine program nije putovao izvan granica Hrvatske. Međutim, u planu je nastavak provedbe programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi za hrvatsku djecu i mlade koji žive izvan granica Republike Hrvatske* u razdoblju od 2024. do 2027. godine. Cilj je da se program, osim u Republici Srbiji, realizira i u drugim zemljama u kojima žive Hrvati izvan Republike Hrvatske.

Uz *Ruksak za djecu i mlade izvan Republike Hrvatske* pokrenuta su dva pilot- projekta. Osim uključivanja djece i mladih iz slabije prometno povezanih područja, *Ruksak* nastoji svojim djelovanjem uključiti svu djecu i mlade bez obzira na socijalni status, ekonomski, etničku ili religioznu pripadnost ili vrstu škole koju pohađaju. Posebno je osmišljen prilagođeni program za odgojno-obrazovne ustanove koje pohađaju djeca azilanata.

Cjelogodišnji ruksak pilot je program koji se realizirao 2019. godine. U okviru programa realizirana su dva umjetničko-edukativna programa iz područja filmske i plesne umjetnosti u Osnovnoj

školi Budaševo-Topolovac-Gušće i Dječjem vrtiću „Bambi“ u Sunji u Sisačko-moslavačka županiji. Na programu je sudjelovalo oko 100 djece i učenika.

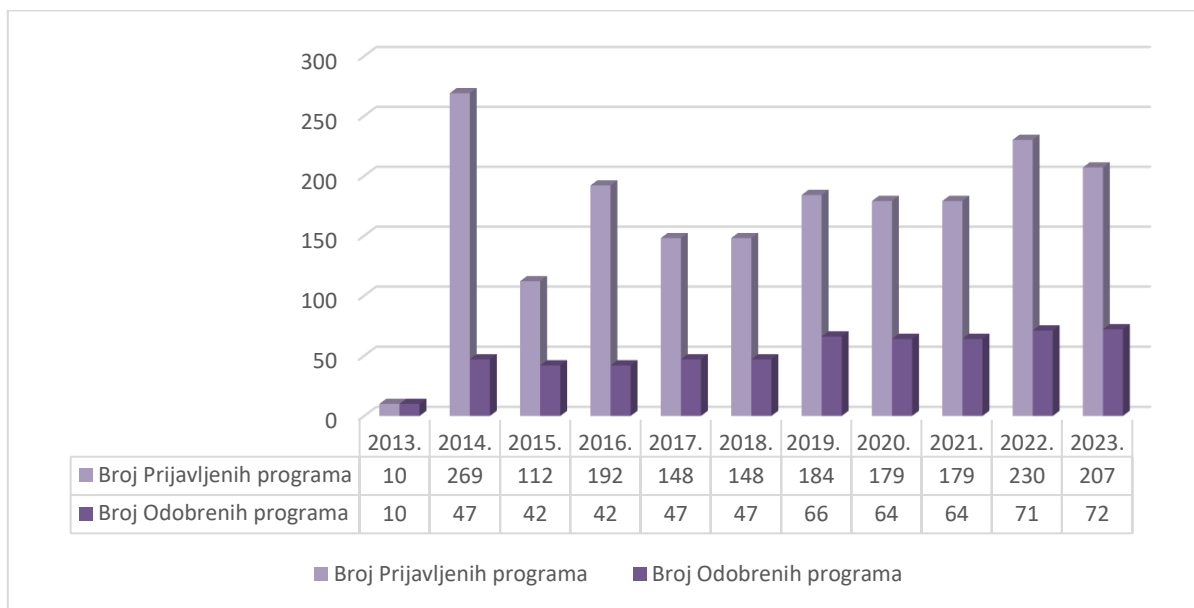
U 2021. i 2022. godini proveden je program Ruksak (pun) kulture za djecu i mlade u područjima pogođenim potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji. Program je inicirao Središnji državni ured za demografiju i mlade Vlade Republike Hrvatske, koji je koordinirao sve uključene dionike – Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo turizma i sporta te Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Sve programske aktivnosti zastupljene u *Ruksaku* bile su i u programu kreiranom za učenike osnovnih škola pogođenih potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji. Cilj Programa bio je pružiti pomoć i podršku djeci i mladima s područja pogođenih potresom omogućivanjem i osiguravanjem aktivnosti bogatih edukativnim, kulturnim, sportskim i društvenim sadržajima, kako bi kroz igru, druženje, učenje i boravak u poticajnom i pozitivnom okruženju lakše prebrodili razdoblje nakon potresa. U provedbi Programa volontirali su studenti Učiteljskog fakulteta u Zagrebu koji su za učenike osmislili poseban rekreativni sadržaj i sportska natjecanja. U programu koji se provodio u 2021. godini sudjelovale su 24 osnovne škole, a programom je bilo obuhvaćeno 2905 učenika od 1. do 5. razreda i 696 učenika 8. razreda, ukupno 2.528 učenika. U programu koji se provodio od travnja do lipnja 2022. godine sudjelovale su 23 osnovne škole, a programom je bilo obuhvaćeno 2.358 učenika od 6. do 8. razreda.

U Europskoj godini mladih, Ministarstvo kulture i medija, uz sufinanciranje i potporu Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade, osmislilo je i realiziralo program Ruksak (pun) kulture za mlade. U provedbi programa sudjelovale su 34 odgojno-obrazovne ustanove te je obuhvaćeno 1815 mladih s područja cijele Republike Hrvatske. U programu su osim srednjoškolskih odgojno-obrazovnih institucija na kopnenom dijelu sudjelovale i sve srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove koje se nalaze na hrvatskim otocima.

Od 2018. godine za djecu i mlade na hrvatskim otocima, kojima zbog izoliranosti i slabije prometne povezanosti nedostaje umjetničko-edukativnih programa, provodi se program *Otočkog ruksaka*. U prvom Otočkom ruksaku 2018. godine sudjelovalo je više od 700 djece na 22 hrvatska otoka. Od 2019. godine u provedbu je uključeno Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije kroz sufinanciranje. Razvojem programa i uz dodatan poticaj sufinanciranja *Ruksak* svake godine gostuje na svim hrvatskim otocima na kojima se nalazi makar i jedna odgojno-obrazovna ustanova. U 2023. godini provedbom Otočkog ruksaka obuhvaćeno je 673 djece vrtićke dobi, 1512 učenika osnovnih škola i 415 učenika srednjih škola, odnosno održano je 95 gostovanja u 24 dječja vrtića, 53 osnovne škole i 14 srednjih škola.

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi u 2023. godini

U razdoblju od studenog do prosinca 2022. godine objavljen je Javni poziv za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*. Od ukupno 207 prijavljenih programa na **Poziv za predlaganje umjetničko-edukativnih programa i/ili radionica za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*, nacionalni dopunski program u vrtićima te osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj za 2023. godinu**, nakon pregleda svih prijava odabran je 72 umjetničko-edukativni program.

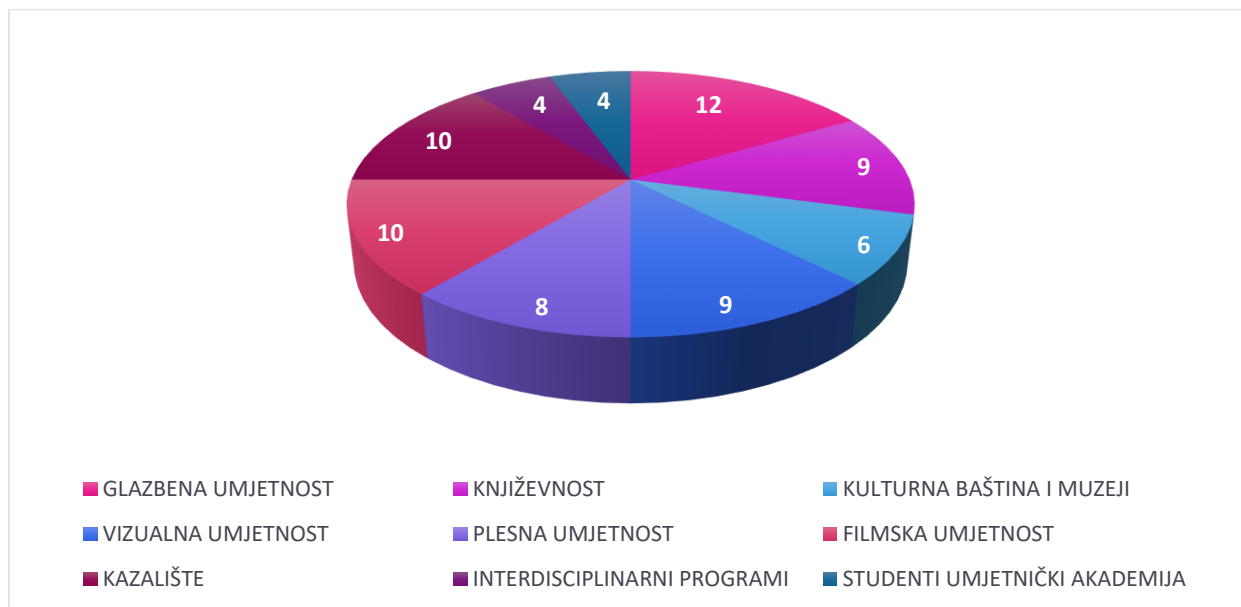

Prikaz 1. Prikaz prijavljenih i odobrenih umjetničko-edukativnih programa na javni poziv za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* od 2013. do 2023. godine

Programi su razmatrani i vrednovani prema sljedećim ciljevima:

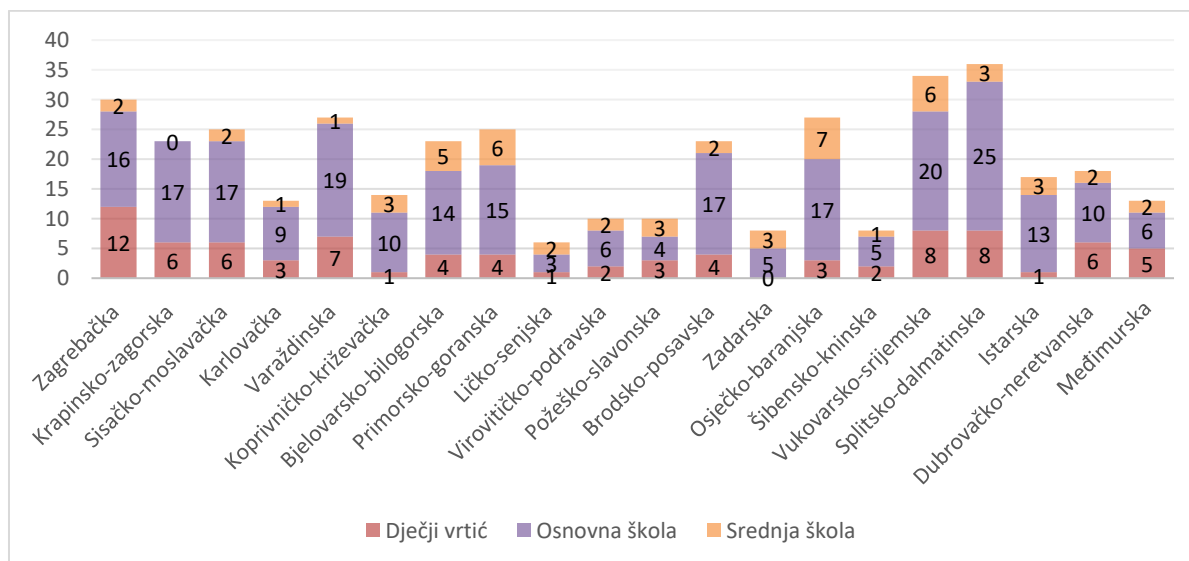
- kvaliteta, izvornost i inovativnost programa /radionice
- provoditelj(i) radionice i/ili programa je stručnjak u umjetničkom području i profesionalno se njime bavi
- radionica i/ili programa je usklađen s ciljevima Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije
- sadržaj radionica i/ili programa ne smije se podudarati s onim redovitih planova i programa koji se po (predmetnim) područjima provode u vrtićima i školama (za Ruksak, u načelu, nisu prihvatljivi programi vezani uz propisanu školsku lektiru)
- program i/ili radionica moraju imati mogućnost daljnjeg provođenja u sredini u kojoj su predstavljeni. Održivost programa i/ili radionica u smislu njihovih daljnjih širenja (način na koji će djeca i mladi, odgojitelji, učitelji i nastavnici moći u nekom obliku koristiti predstavljene sadržaje u daljnjem radu)
- naknada za izvedbu programa i/ili radionice mora biti usklađena s Odlukom o sadržaju programa Ruksak (pun) kulture te visini naknade za poslove i rad na njegovu ostvarivanju

Umjetničko-edukativni programi raspoređeni su u osam kulturno-umjetničkih područja. U 2023. godini u *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* bilo je uključeno 8 programa iz područja plesne umjetnosti, 10 programa iz područja kazališne umjetnosti, 9 programa iz područja vizualne umjetnosti, 9 programa iz područja književnosti, 12 programa iz područja glazbene umjetnosti, 10 programa iz područja filmske umjetnosti, 6 programa iz područja kulturne baštine i 4 programa studenata umjetničkih akademija te 4 interdisciplinarna programa.

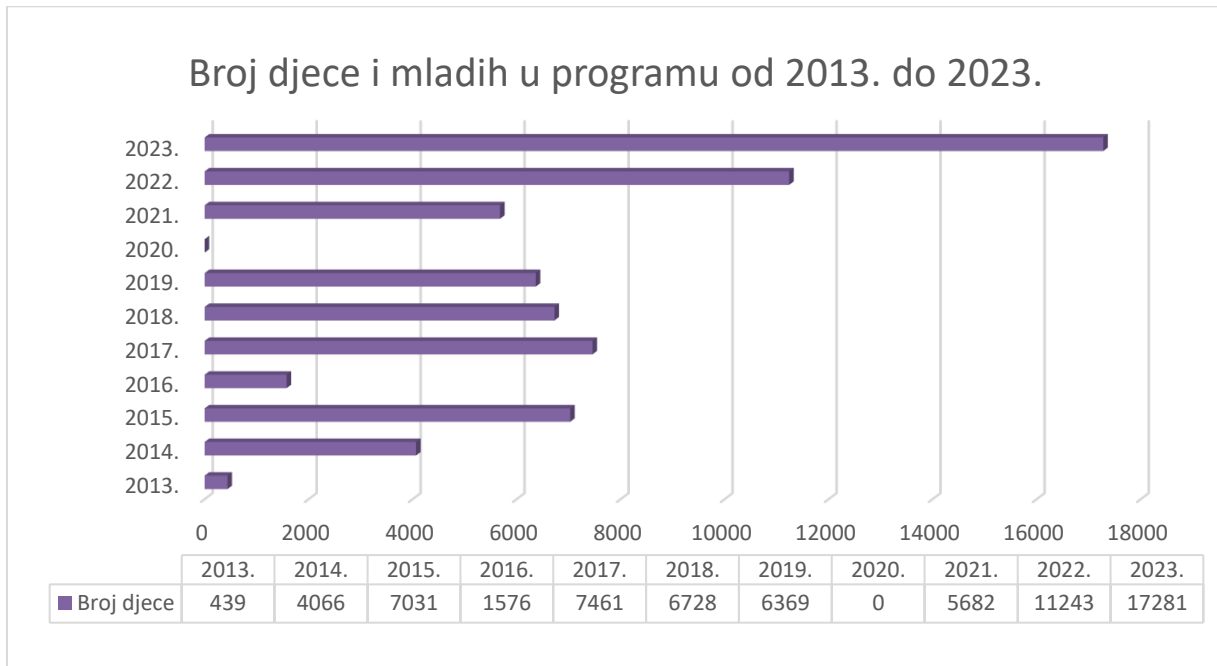
Prikaz 2. Prikaz odobrenih programa po kulturno-umjetničkim područjima u 2023. godini

Ministarstvo kulture i medija osiguralo je 400.000,00 eura za provedbu programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2023. godinu. Program je proveden u više od 400 odgojno-obrazovnih institucija odabranih iz prijava pristiglih na **Javni poziv vrtićima, osnovnim i srednjim školama te centrima za odgoj i obrazovanje za iskazivanje interesa za sudjelovanje u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture - umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2023. godinu.**

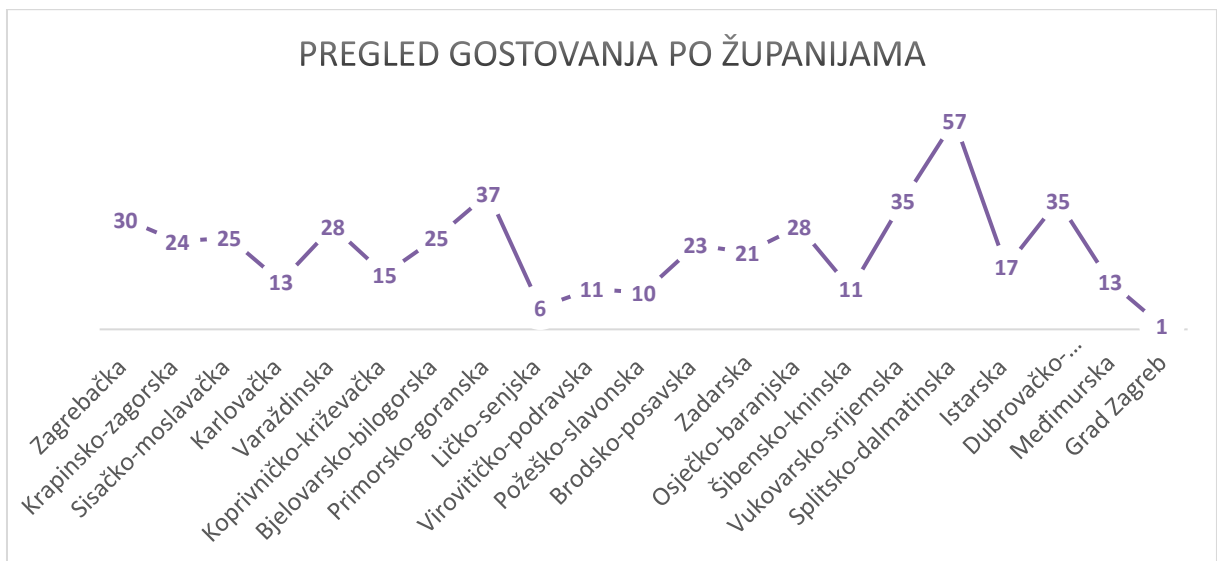

Prikaz 3. Pregled broja prijava odgojno-obrazovnih institucija po županijama na Javni poziv vrtićima, osnovnim i srednjim školama te centrima za odgoj i obrazovanje za iskazivanje interesa za sudjelovanje u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture - umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2023. godinu

U odgojno-obrazovnim ustanovama *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* realizirao je planirana gostovanja za 2023. godinu od travnja do prosinca iste godine. Uspješno je realizirano više od 460 gostovanja, a sudjelovalo je više od 17.000 djece i mladih.

Prikaz 4. Pregled broja djece i mladih koji su sudjelovali u programu *Ruksak (pun) kulture* od 2013. godine do 2023. godine

Prikaz 5. Pregled broja gostovanja programa *Ruksak (pun) kulture* po županijama u 2023. godine